

כ"ד באייר תשע"ו, 1.6.2016

גיליון מס' 511

פרשת במדבר

שבטי ישראל או עם ישראל?

מאת שמואל ברלוביץ, שלוחות

מניין עם ישראל מבטא את חיבת הקב"ה לישראל.

כפי שאדם מונה את הדברים האהובים עליו לעתים תכופות, כך מונה הקב"ה את עם ישראל. והלא יודע הקב"ה את מניינם ואינו זקוק למפקד, אלא שעל ידי המניין הוא מפרסם את חיבתם לפניו. בתקופה של ארבעה עשר חודשים נמנו בני ישראל שלש פעמים: הראשונה בצאתם ממצרים בחודש הראשון בשנה הראשונה, השנייה אחרי מעשה העגל, והשלישית בפרשתנו בחודש השני בשנה השנייה.

כמובן שיש הצדקה מעשית לקיום המפקדים – הראשון כדי לדעת את מספר יוצאי מצרים, השני כדי לדעת את הנותרים לאחר חטא העגל, ובפרשתנו כדי להסדיר את המסע והחניה. אבל המניין לכשעצמו, והפירוט הרב, מעידים על חיבתן של בני ישראל לפני הקב"ה.

בפרשתנו מודגש מאוד הפן השבטי. השבטים חוזרים ונשנים בהצגת הנשיאים, במפקד, בחניה ובמסע. והרי במעמד סיני נאמר: **וַיִּחַן-שָׁם יִשְׂרָאֵל, נֶגֶד הַהָר** (שמות יט, ב) ועל זה אמרו חז"ל "כאיש אחד בלב אחד".

כלומר, יש חשיבות לכלל עם ישראל, אם כך למה כל כך מובלטת השבטיות?

הדבר מתבטא גם בדגלים – השבטים נוסעים וחונים לדגליהם. ורבו המדרשים על צבעי הדגלים והמצויר עליהם, דבר שנתן השראה לאמני היהדות לדורותיהם.

כמו המניין גם הדגלים מציינים את פן החיבה. אומר המדרש: "חביבין הן הדגלים לפני המקום שהרי כתוב בהן 'כאשר צוה ד' את משה' כשם שנכתב במלאכת המשכן. (פרק ב' ל"ד) 'כן חנו לדגליהם וכן נסעו איש למשפחתו על בית אבתו' מגיד הכתוב שמיד היו ישראל זריזים לקיים דברי המקום בדגלים ולא עכבו לעשות". (מדרש רבה ב, יט).

השאלה מתחזקת כשקוראים את הפטרה: **וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסְפָּר... וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִחַדּוּ וְשָׂמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד** (הושע ב'). המצב האידאלי לפי הנביא, הוא התבטלות היחיד והשבט כלפי האומה. כל אחד הינו גרגר חול זעיר, שאין אפשרות למנותו, ורק לאומה המאוחדת יש חשיבות.

אם כך מה האידאל, "שבטי ישראל" או "עם ישראל"?

מבאר ה"אבני ברקת": בני ישראל בצאתם ממצרים היו שפלי רוח ונעדרי בטחון עצמי. אצל העבד הייאוש גורם לאדישות וחוסר מוטיבציה אף להישגים חומרניים וכל שכן רוחניים. כשם שבעל גאווה איננו יכול לקבל את עול התורה, כך גם האדם השפל איננו כשיר לכך. כדי להיות במדרגה רוחנית של קבלת התורה, ולאחר מכן כיבוש הארץ, יש צורך קודם כל לשקם את הדימוי העצמי של כל אחד ואחד, ולרומם את רוח העם. לפיכך צייתה התורה למנות את בני ישראל. המניין מקנה חשיבות לכל פרט ופרט, ומעלה את ערכו וערך משפחתו בעיני עצמו וסביבתו. לכן גם משתמשת התורה בביטוי "שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר א, ב) המבטא את הרמת הראש וזקיפות הקומה. כך גם הדגלים, היוצרים תחושת הזדהות ו"גאוות יחידה" של בני השבט.

רק בתהליך מובנה וארוך טווח, יעבור הדגש מהפרט לכלל האומה.

כאז כן עתה, אחרי מאות שנות הגלות בה נרמס כבודנו העצמי, הגענו בחסדי ד' מכל קצווי תבל לארצנו. בשלב הראשון ניכרת ההזדהות העדתית והקהילתית, של ארץ ואף עיר המוצא. בשלב הראשון הרפיסות הגלותיות מפנה מקומה לביטחון עצמי במסגרת המשפחה והקהילה. אך בהדרגה, על ידי אינטגרציה חינוכית, כור ההיתוך בצבא, ונישואים בין עדתיים, נבנית כאן הקומה היהודית הלאומית הישראלית של כלל האומה.

לעילוי נשמת אבי מורי יוסף בן יצחק אליעזר ברלוביץ זצ"ל

שמואל ברלוביץ, בנם של מייסדי שלוחות יוסף ברלוביץ ז"ל ומרים תבדל לחיים ארוכים.

נשוי למרים. אב לשישה וסב לשלושה. מנהל חשבונות.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום unsubscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il